

Posudek diplomové práce

Jméno studenta: BcA. Ester Vrbická

Název práce: **Intuitivní svoboda Henriho Bergsona**

Jméno vedoucího práce: prof. PhDr. Petr Horák, CSc.

Jméno oponenta: doc. PhDr. Aleš Prázný, Ph.D.

Ester Vrbická se ve své diplomové práci věnuje intuitivní svobodě u francouzského myslitele Henriho Bergsona (1859–1941). Byl to právě Bergson, kdo na počátku 20. výrazně ovlivnil vědomí evropského člověka. Bergsonova filosofie působila jako živá voda, pomocí níž mohl člověk uniknout chudokrevným akademickým diskusím. Bergsonismus představoval pro celou generaci osvobození od technicko-vědecké racionalizace. Bergson se pokusil ukázat cestu z toho, co nazývá sám jako „mašinitismus“. Nabídl odpověď filosofickou a náboženskou. Bergsonova filosofie je určena třemi základními pojmy (durée, paměť, élan vital), jejichž vztahy vyznačuje intuice, tj. syntéza inteligence a instinktu, trvání pak představuje duchovost, která směřuje k božskému. Pojmem intuice Bergson útočí na tradiční *bios theoretikos* a povyšuje intuici na filosofickou metodu. Předpokladem intuice je vnitřní trvání. Právě intuice je zárukou toho, že vztahy mezi pamětí, trváním a životním vzmachem nebudou neurčitě. Intuici nelze vymezit geometricky či matematicky. Není to ani vnuknutí, inspirace či osvětlení. Jde o rozpracovanou metodu, která je dle Bergsona nejrozpracovanější metodou filosofie. Bergson navzdory tomu *nepředstavuje* revoluci klasického pojetí člověka, pouze jej koriguje. I zde je člověk definován jasně vědomí, avšak geometrický intelekt je tu sám výsledkem hlubšího určení, než je racionalita. Takto Bergson legitimizuje logos: jádrem vši skutečnosti je *élan vital*.

Ester Vrbická svůj výklad Bergsonovy filosofické intuice zaměřila na téma jednající lidské bytosti, která je nezávislá na kauzálních skutečnostech. Tím je umožněna svoboda, která není ani deterministická, ani indeterministická. Pro Bergsona je svoboda skutečností, která je založena ve fenoménu trvání. Právě teorii trvání chce autorka v práci analyzovat.

Práce je rozčleněna do tří kapitol (1. O intuici; 2. Teorie čistého trvání; 3. Hmota a paměť), k nimž je třeba připočítat úvod a závěr.

Bergsona představuje autorka jako filosofa svobody. Uvádí postupně a pečlivě čtenáře do objasňování pojmů Bergsonovy filosofické tvorby a objasňuje jejich vzájemnou provázanost s ohledem na svobodu jedince. Bergson navrhl nahlížet na člověka novou perspektivou, jež vymaňuje jedince z kauzality a představuje jej jako svébytnou osobnost. Bergson je představen jako myslitel, který se kriticky postavil k rozmáhajícím se tendencím vykládat skutečnost mechanisticky, a jako představitel vitalismu (či filosofie života) se kriticky obrací proti racionalismu a osvícenství. To vše činil s mimořádnou filosofickou erudicí, kterou opatřil brilantností výrazové formy (– obdržel Nobelovu cenu za literaturu r. 1927, na jejímž základě mu nacistický režim ve Francii nabízel čestné árijství. Bergson to však opakovaně odmítl a nechal se na policii zaregistrovat jako Žid).

Zásadní Bergsonovy filosofie (svoboda a intuice) autorka sleduje v celkovém rozsahu Bergsonova díla. Těžší z dostupnosti jeho textů v českém překladu (avšak bohužel autorka vůbec nepracuje se zahraniční sekundární literaturou). Analyzuje díla *Čas a svoboda*, *Hmota a paměť*, *Vývoj tvořivý*, *Úvod do metafysiky aj*. Práce je přehledná, opírá se o relevantní literaturu. Jednotlivé části jsou pečlivými rozborů vyčtených pojmů. Bylo by však bývalo na místě, pokud by autorka svou práci

uvedla v určité celkovosti problému, což by ulehčilo čtení a orientaci v práci. Práce však představuje solidní uvedení do Bergsonovy filosofie svobody. Práci doporučuji obhajobě.

I. Formální kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké	x		
2. Metodické a systematické zvládnutí práce - text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována	x		
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním bádáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska	x		
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	x		

II. Obsahová kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	x		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní		x	
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.		x	
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů	x		
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena <i>nepřiměřenou</i> mírou historických, životopisných nebo jiných údajů	x		
6. Práce vykazuje prvky vlastního přínosu nebo jedinečnosti zpracování			x

III. Jazyková a grafická kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)	x		
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem	x		

3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů	x		
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát	x		
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	x		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	x		

IV. Použitá literatura

ano zčásti ne

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů	x		
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury	x		
3. práce s cizojazyčnou literaturou			x

Otázka k obhajobě:

Bergson svým statickým a dynamickým určením náboženství ovlivnil Popperovo pojetí otevřené a uzavřené společnosti. Pokuste se vysvětlit na základě Bergsona, čím je určena otevřená společnost oproti společnosti uzavřené (statické).

Celkové hodnocení: Práci doporučuji k obhajobě: ano

Návrh hodnocení: **A až B** dle úrovně obhajoby

V Pardubicích dne 22. 8. 2023